

ЗАРУРИЯТИ РУШДИ ФАРҶАНГИ ДИНИЮ МИЛЛИИ НАВРАСОНУ ЧАВОНОН

*(Дар ҳошияи таҳрири нави Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи
масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак»)*

«Барои ҳамқадами замона будан ва рушди давлату ҷомеаро таъмин кардан омӯзиши илму дониш, хусусан, илмҳои табиӣ, риёзӣ дақиқ ва аз худ кардани касбу ҳунар роҳи ягона ва дуруст мебошад. Зеро бо бесаводӣ, ҷаҳолат ва хурофот ҷомеа ба ҷойе намерасад. Такроран хотирнишон месозам, ки хурофот ҷаҳолат аст ва ҷаҳолат ба инсон танҳо бадбахтӣ меоварад ва боиси ақибмони ҷомеа ва давлат мегардад. Бинобар ин, падару модарон бояд шароит муҳайё созанд, ки наврасону ҷавонон, чи духтару чи писар бояд хонанд, илму дониш ва касбу ҳунар омӯзанд».

Эмомалӣ РАҶМОН

Паёми Пешвои миллат аз 21.12.2021, шаҳри Душанбе

Дар ҷомеаи муосир яке аз масъалаҳои муҳиме, ки тамоми ҷаҳонро фаро гирифтааст - ин экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти номатлубу хатарзо мебошад. Барои ба ҳадафҳои сиёсии худ расидан аввалан ташкилотҳои гуногунро созмон дода, пас бо ҳиллаю роҳҳои гуногун дини мубини Исломо барои ба ҳадафҳои нопоки худ ноил шудан истифода баранд. Чунки аксарияти одамони дар рӯи ҷаҳон зиндагикунанда дини Исломо қабул кардаанд ва ин динро саҳт эътироф мекунанд. Ин гуруҳи ташкилотҳои экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти номатлубу ба эътиқоди динии шаҳрвандон таъсир расонида, мардумро бовар кунонидани мешаванд, ки сиёсати давлатдорӣ бар зидди ақидаҳои динии онҳост. Қурбони экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти номатлубу дар ин ё он минтақа асосан ҷавонон мебошанд. Аз ин рӯ, ҷавононро мебошад, ки зиракии сиёсиро аз даст навода, сабабу омили шахсони ифратро ва гуруҳҳои терроризмро биомӯзанд ва барои дафъи он кӯшиш кунанд, то сулҳ, ваҳдат ва амнияти кишвар ҳифз гардад.

Замони муосир масъалаи муҳим ва ногуворе, ки аз он ҷумла, ҷумҳурии азизи моро низ фаро гирифтааст, маҳз терроризм ва ифротгароӣ мебошад. Терроризм ва ифротгароӣ яке аз зухуроти номатлуб дар замони муосир ба шумор меравад, зеро он боиси ба миён омадани оқибатҳои нохуш – таҳдид ё истифодаи зӯроварӣ, расонидани зарари маънавию вазнин, бенизомӣ, тағйири сохти конститусионӣ дар мамлакат, ғасби ҳокимият ва аз онҳо худ кардани ваколатҳои он, барангехтани низои миллӣ, иҷтимоӣ, динӣ ва иқтисодӣ мебошад. Терроризм аз нуқтаи назари ҳуқуқӣ чунин аст: «Ин содир намудани амалҳои номатлуб, ки ба одамон хатари марг ба миён меоварад, истифодаи он мақсади ҷисмонӣ, бартараф кардани рақибони сиёсӣ, вайрон кардани бехатарии ҷамъиятӣ, тарсонидани аҳоли ё расонидани таъсир барои аз тарафи ҳокимият

қабул кардани қарорҳо мебошад». Зӯроварӣ, зулм, фишороварӣ, таҳқир ва паст задани шаъну шарафи инсон, хусусан гурӯҳҳои дигари этникӣ аз ҷониби ҷомеа ва давлат мумкин аст, эътирозро ба вучуд оварад, ки он мумкин аст ба ифротгароӣ сабзида расад.

Марҳилаҳои таърихӣ нишон медиҳад, ғояҳо ва идеологияҳои ифротгароӣ, ҳамчун ҳодисаи сиёсӣ дар ду маврид ба миён меояд. Дар аввал, вақте ки дар ҷомеа беадолатӣ вучуд дорад ва қисми муайяни ҷомеа дар назди худ мақсад мегузорад, ки бар зидди беадолатӣ мубориза барад. Дуюм бошад, барои ба ҳокимият сазовор гаштан мубориза бурда мешавад.

Ифротгароии динӣ аз ҷиҳати динӣ асосноккунии ғайбӣ бо дин рӯйпӯшкардашуда аст, ки бо зӯран ғасб намудани ҳокимият, ҳалалдор кардани истиқлолият ва яқпорчагии давлат бо ин мақсад барангехтани душманӣ ва бадбинии динӣ равона карда шудааст, ки дар асл дини мубини Исломиро намехоҳад. Ба ҳамагон маълум аст, ки идда аз дини поки Исломиро истифода намуда даст бар қатли бузургону тифлони ноболиғ мезананд, аммо дар асл аз аркон ва моҳияти ин дини пок бохабар нестанд ё агар бохабар бошанд ҳам онро на ба манфиати дин, ҷомеа ва аҳли он, балки ба манфиати нопоки хеш истифода мекунанд.

Мақсади ташкилотҳои экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти номатлубу ба яқчанд марҳилаҳо чудо намудан мумкин аст. Марҳилаи аввали ҳадафи он идеологияе, ки ин идда мехоҳанд миёни мардум паҳн намоянд, дар он зоҳир меёбад, ки ҷавонони пуртаҷриба ва аҳли илму ба худ ҷалб намуда, зери шиорҳои бофтаву ҳаёли фирефтаи таълимоти «гӯё динӣ» онҳоро бар зидди ҳукумати давлат ва ҳатто аҳли хонаводаи хеш гардонда, ба амалҳои низоъпарастӣ, ифротгароӣ ва террористӣ, ки онро ба истилоҳ «қаҳрамонӣ», «фидокорӣ» меноманд равона месозанд ва мехоҳанд бо ин роҳ ба мақсадҳои душманонаи худ ноил шаванд, яъне нуфузу дастовардҳои миллиро то андозае паст зананд, аниқтараш супоришҳои пешвоён ва сарпарастони хориҷии худро иҷро намоянд.

Марҳилаи дигари онҳо, паҳн намудани ҳаргуна иттилооти фитнаангез дар байни мардум мебошад. Дар таблиғи ақидаҳои ифротӣ ташкилотҳои махсуси хориҷӣ дар минтақа манфиатдоранд ва ин андешаҳоро миёни ҷавонон таблиғ ва интишор мекунанд. Айни замон гурӯҳҳои террористии ба ном «Давлати исломӣ», «Ҳизб-ут-таҳрир», «Ҳизбуллоҳ», «Ал-қоида», «Боко-ҳарам», «Толибон» ва монанди инҳо барои анҷом додани ғаразҳои сиёсии худ ғайбӣ доранд. Мақсади асосии ин гурӯҳҳои террористӣ, пеш аз ҳама расидан ба ғаразҳои сиёсӣ иқтисодист. Махсусан барои гирифтани нуқтаҳои коркарди нафту газ ва дигар сарватҳои зеризаминӣ, ки паси он миллиардҳо меистанд.

Марҳилаи сеюмини ҳадафи ташкилотҳои экстремизм, фундаментализм, терроризм ва дигар зухуроти номатлубу, ки қувваҳои манфиатҷӯй дар оғози амалҳои ғаразноки худ аввал арзишҳои фарҳангӣ-маънавӣ (ахлоқию динӣ)-ро

коҳиш дода, фалаҷ месозанд, баъдан ҳисси нобоварӣ ва таҳдид намуда, ба амалҳои зишт ва хавфноки худ даст мезананд.

Сабаби пайдоиш ва паҳн гардидани ин гуна падидаҳои номатлуб аз он шаҳодат медиҳад, ки сатҳи пасти шароити зиндагӣ, беҳабар будан аз маърифати ҳуқуқӣ ва худшиносӣ, таълиму тарбияи нокифояи насли наврас, хусусан ҷавонон боиси шомил шудани онҳо ба гуруҳи ифротгаро мегардад.

Дар чунин вазъият ҳар як фарди соҳибмаърифат ва хоссатан падару модарро масъулияти азим мебояд, зеро аҳамияти ҷиддӣ зоҳир намудан дар тарбияи насли наврас ва ҷавонон яке аз омилҳои мубориза бар зидди падидаи нанговари ҷомеаи имрӯза-терроризм ва ифротгароӣ махсуб меёбад.

Чӣ тавре, ки дар боло қайд намудем, Асосгузори сулҳу ваҳдати милли - Пешвои миллат, Президент ҷумҳурӣ Эмомалӣ Раҳмон доир ба ин масъала, ки дарди рӯз мебошад, чунин иброз менамояд: «Имрӯз терроризм ва экстремизм ҳамчун вабои аср ба амниятиҷаҳон ва ҳар як сокини сайёра таҳдид карда, барои башарият хатари на камтар аз силоҳи ядроиро ба миён овардааст».

Ин падида на танҳо ба сиёсати дохилии кишварҳои алоҳида, балки дар муносибатҳои давлатҳои ҷудогона раҳнаандозӣ намуда истодааст, ки Президент Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронии худ доимо қайд менамояд: «Мубориза бо терроризм ва экстремизм фароҳам овардани фазои боварӣ, эҳтиром ба манфиатҳои ҳамдигар ва муттаҳид шудани ҳамаи кишварҳои дунёро дар пешорӯи ин хатари умумӣ тақозо менамояд». Аз ин сабаб ба қадри неъмате чун истиқлолияти давлатдорӣ милли расидан арзишҳои муқаддастарини давлату давлатдориро дарк намудан ва ҳифз намудани онҳо ин ҳам қарз, ҳам масъулият ва шарафу номуси ватандорӣ, ифтихор аз давлату миллати хеш ва талошу заҳмати ҳар фарди бедордили ҷомеа баҳри худшиносӣ, маърифат ва фарҳанги волои милли мебошад.

Оид ба гуфтаҳои боло қайд кардан ба маврид аст, ки нақши фарҳанг, ташвиқоту тарғиботи таълиму тарбияи насли наврас дар ҳамин раванд дар таҳкими эҳсоси ватандорӣ, худшиносии милли, эҳтиром ба таърихи ниёгон ва дар пешгирӣ аз низоъҳои иҷтимоӣ ниҳоят бузург аст. Беҳуда нест, ки қувваҳои манфиатҷӯӣ дар оғози амалҳои ғаразнокӣ худ аввал арзишҳои фарҳангӣ-маънавӣ (ахлоқию динӣ)-ро коҳиш дода, фалаҷ месозанд, баъдан ҳисси нобоварӣ ва таҳдид намуда, ба амалҳои зишт ва хавфноки худ даст мезананд.

Дар чунин вазъият ҳар як фарди соҳибмаърифат ва хоссатан падару модарро масъулияти азим мебояд, зеро аҳамияти ҷиддӣ зоҳир намудан дар тарбияи насли наврас ва ҷавонон яке аз омилҳои мубориза бар зидди падидаи нанговари ҷомеаи имрӯза-терроризм ва ифротгароӣ махсуб меёбад.

Ҳамин тавр, ҳулосаи матлаб ин ки ба мо ҳамагон лозим аст, кушиш ба харҷ диҳем, фарҳанги динию миллиамонро боло бардорем. Ба ҷомеа билхусус

чавононамон фаҳмонда тавониста бошем, ки бо тақлидҳои кур-курона дунболи гурӯҳҳои ифротӣ нараванд.

Чӯраев Хайрулло - доктори илмҳои физика ва математика, профессор, мудири шӯъбаи фанҳои табиӣ, риёзӣ, технологияи иттилоотӣ ва бознигариву тақмили стандарт, барномаҳои таълимӣ китобҳои дарсии ПРМ АТТ